

DIVO THEOTONIO COENOBII

Sanctæ Crucis Fundatori : ex Augu-
stiniana familia.

Quægenus Heroum terris ostendis; & orbi:
Quæ solùm audierant secla, videre facis.
Sunt qui Massylos membris pauere leones;
Sunt qui montanis membra dedere feris;
Sunt quorum ardentes pietas spectatur ad ignes;
Aut rapit in superas vita beata plagas.
Tu potes immanes Erebi frenare leones,
Vertereq; in Stygios monstra inimica lacus.
Tu potes ingentes nutu traducere montes;
Reddereq; è tumulis corpora vincta suis.
Tu potes Oceani tumidos compescere fluctus,
Et reuocare oculis vasta elementa tuis.
Quantum summa potest Patris omnipotentia; per te
Tantum, Diue, potest rara patrare fides.

DE EODEM. 50

Et Hierosolymitanà peregrinatione.

Agni purpureo petimus inga tincta cruore,
Et loca, quæ sacram sustinuerunt crucem.
Æquora tranamus squalentibus horrida monstris,
Dira ubi tempestas, dira ubi sauit hyems.
Imminet immanis ferrum crudele latronis:

*Imminet in medijs visq̄, metusq̄, vijs.
 Ad sacram iuuat ire crucem, Solymaq̄, penates,
 Nec latro me terret, nec violenta manus.
 Non me tempestas, non me via terret euntem;
 Est per difficiles crux adeunda cruces.*

DE DIVO THEOTONIO,
 & cœnobio S. Crucis.

(rum:

D*um sacra teēta locas, fuluū Rex porrigit au-
 Addis diuitias nec minus ipse tuas.
 Antè triumphali (ratibus dum carula tranas)
 Præbuit hospitium corq̄, animusq̄; cruci;
 At nunc post longos terræq̄, marisq̄; labores,
 Tempa cruci ponis: nobile surgit opus.
 Non potuit melius pietas impendere gazas;
 Reddita post cordis munera, fundit opes.*

¶ De Brachio D. Theotonij ciuibus
 Visensibus misso.

P*astor eram quondā populis Visensibus: ardet
 Ossibus in nostris, qui fuit ante calor.
 Detractum flammæ nihil est: sed tempore creuit,
 Efficit & largæ crescere dona manus.
 Brachia perpetior de corpore vulsa referri,
 Partiar ut natis corpora secta meis.*

Bra-

*Brachia cum mitto complexibus apta ferendis,
Complexus natis tunc ego mitto meis.*

DE EODEM.

Corpora nostra licet gelidâ tumultentur in urnâ,
Non meus in gelido marmore friget amor.
Spirat, & ardentes miro iacit igne fauillas:
Quosque prius natos dulcis amavit, amat.
Ad natos reuocat, dilectâq; pignora patrem:
Nec procul à natis me sinit esse meis.
Diuidor in partes; pars altera restat in urnâ:
Altera pars populis it peregrina suis.
Pars minor abscedit: remanet pars maxima: maior
Quæ venit ex tumulo portio amoris erit.

URBS VISENSIS.

De reliquijs D. Theotonij.

Dicite felicem me secula, dicite gentes,
Cum beet exuijs me Patris urna suis.
Blandius indulget cælum mihi dives; ab astris
Et per reliquias aurea vena fluit.
Nunquam pauper ero, quam copia dives opimat,
Et cui thesaurus tam propè dives adest.
Nec perferre sitim potero, cui nectare dulci
Flumina dat patrius tam pretiosa cinis.
Quantum promitto mihi! quàm leta triumpho!
Quas mihi per cineres fundet Olympus opes!

*Quàm propè relliquia mihi sunt, & brachia Diui,
Tam propè munifici dextra Tonantis adest.*

DE TVMVLO REGIS RODERICI,
& reliquijs D. Theotonij.

A *Misi imperium, & regni florentis honores,
Et de me titulos perfidus Afer habet.
Omnia restitui reputo mihi: redditus aris
Tam propè, Dine, tuis cùm mihi puluis adest.*
De eodem.

H *Esperia postquam vidi labente ruinas,
Vita mihi mœsti funeris instar erat.
Thentonio viuo, qui viuere posse sepulto
Concessit, meritas cui quoque reddo vices.
Manibus ut pietas, qua dat sacra viuere, possit
Constantem in tumulis sic reperire fidem.*
De eodem.

S *Entio delicias: luctus cessare necesse est:
Thentonij veniunt dulcia dona mei.
Demite de tumulo titulos mihi: demite honores:
Ut titulo famulus nobiliore fruatur.
Atque hæc in nostro scribantur carmina busto,
Qua prius extiterant displicuere nota.
Seruitio imperium mutat Rodericus: ab urnâ
Thentonio famulus possit ut esse suo.*

D. IGNATIO SOCIETATIS IESV
Parenti sanctissimo.

§ De excidio Pompeiopolitano.

Pompelonea quatit dux Gallus moenia: contra
Agmina Gallorum miles Iberus adest.
Fulminat horrendum, sumptis Ignatius armis
Illius exemplo miles in arma ruit.
Æmula fulminibus tormēta immane vaporāt:
Sulphure fumantem nox tegit atra diem.
Exemplò obfessa recidunt cum mœnibus arces:
Et Loiola ingens, arce cadente, cadit.
Tunc aliquis mirans vires, animumq; cadentis,
Et quàm sublimi corde resurgat, ait.
Tam bene qui possit procumbere, vix erit ullus:
Tam bene qui possit surgere, nullus erit.

DE EODEM.

Æqua solo Gallus fumantia moenia ponit:
Arx cadit: ipse heros, arce ruente, ruit.
Ne Loiola dole, subitâ cecidisse ruina,
Tam bene cui casus surgere posse dedit.

DE EODEM, ET DIVO
Petro.

Quam tua chara salus Superis Lociola, supremus
 Unde tibi medicus mittitur, unde salus!
 Non venit incassum stellanti ex aethere Pastor:
 Sed venit ut molli pollice sanet ouem.
 Desperare nefas, tanto Pastore, salutem:
 Qui de te sperat maxima, summa dabit.
 Non est difficilis medicus, nec tempora poscit
 Longa, leuis cuius vel fugat umbra luem.

AUGUSTISSIMÆ VIRGINIS;
 & Pueri IESV conspectu recreatur
 Ignatius.

Ora vides Nati bellissima, & ora Parentis;
 Alterum in alterius cernis adesse gens.
 Ne maiora velis spectacula cernere; cælum.
 Nil tibi par ingens, nil tibi terra dabit.
 Te Puer in Matris diuinum accendit amorem:
 In Pueri sacras Mater amica faces.
 Amborumq; inter diuina incendia viuis:
 Pabula sunt mentis flamma, rogiq; tue.
 Nil mirum est oculi renuant si cætera; quando
 Explerunt visus Virgo, Puerq; tuos.

418 DE CHRISTO TRIVMP. LIB. XI.
VIRGINIS CONSPECTV CASTI-
tatis dono insignitur Ignatius.

Virginis ora vides, Infantis & ora: pudori
Virgineos cætus vincit uterque suo.
Nec mora, cana tui vernant in lilia mores:
Visaq; non tactas vincere corda niues.
Scilicet, in spectus Puer est, & Mater; uterque
Transcripsit mores in tua corda suos.

IN VERBERA D. IGNATII.

Vidit ut impressos lacerato in corpore sulcos
Numen, & undantis flumina cædis, aiti
Vim facit iste cruor regnis cælestibus: infert
Quæ sibi vim loris, vim mihi dextra facit.
Quem vis nulla unquam, quæ nulla potetia flexit,
Vincor: & ut vincar sanguinis vnda facit.
Sanguine quod merui, reddo pro sanguine Nomē:
Et de me victo, nomina victor habet.

INTER ORANDVM IGNATIVS
sublimis tollitur.

O Rat, & ignescit diuino Ignatius igne:
Pectoris erumpunt sacra per ora faces.
Raptaq; mens superas raptat graue corpus in
auras:

Alitis

Alitis in morem corpus in alta volat.
Sive animi leuitas tollit de puluere corpus,
Vtq; sua moles sit sine mole facit;
Seu trahit imperijs mens ardua corpus in altum,
Cogit & imperij iura subire sui:
Numinis abripuit seu sacra potentia, multum
Qualibet ex istis causa decoris habet.
Quod si cause omnes cumulum cogantur in vnu,
Corpora, deposito pondere, tollit amor.

IN OCTO DIERV
 ecitasim.

Blanda quiescentis Loiola apparet imago:
 Sed multum requies ista laboris habet.
 Quid peragat, dicent venientia secula: dicet
 Aurifer extremo qui sonat orbe Tagus.
 Argenti, atque auri dicet ditissimus orbis,
 Quem grauis occiduo summonet vnda salo.
 Vltima terrarum dicet Iaponia: Ganges
 Dicet, & Oceani carula regna patris.
 Cede triumphali rubefacta Britannia dicet:
 Rhenus, & equoreis Belga propinquus aquis.
 Facta vbi conspicient, qua nunc Loiola volutat,
 Publica communi vox erit ista sono.
 Non fuit utilior miseris mortalibus vnquam
 Absque quiete quies; absque labore labor.

DE BACVLO IGNATII,
& dæmone per contemptum fugato.

O Rce quid in cælū monstrōsā fronte minaris!
 Mōstriferis vertis torua quid ora modis?
 Quid draco sanguineis attollis tempora cristis?
 Quid leo nunc Libycus, nunc ferus vrsus ades?
 Omnia, crede mihi, baculo feriente resident:
 Ficta velut fragili testea vasa luto.
 Tam facile effringit baculo quē dextra minaci,
 Te luteum vastā mole Giganta puto.

DE IGNATIO IN GELFDA PALVDE,
& perduto adolescente in amore pereunte.

V isa lacus facies crepitate tumescere fluctu:
 Visa viri liquido forma natate gelu.
 It picturato iuuenis spectandus amictu:
 Quam petit hic, celerem tam fugit ille necem.
 Hec facies rerum; discrimina magna duorum;
 Qui riget amne, calet; qui calet igne, riget.
 Qui natat, hybernis incendia sentit in undis;
 Qui flagrat, calido concipit igne niues.
 Qui natat, instabili vestigia firmat in unda:
 Post sua qui graditur gaudia, damna feret.
 Naufragus in medijs erit hic non naufragus
 undis:

Naufra-

*Naufragium in portu naufragus ille facit.
Bis felix, portum medià qui repperit unda:
Bis miser, in portu qui perit, ille perit.*

CHRISTO A PATRE COM-
mendatur Ignatius.

D*Um Loiola ingens Romana admœnia tēdit;
Ingreditur Latia templa propinqua via.
Siderei patuère aditus, patuère precanti
Atria gemmatis inuidiosa seris.
Christus adest: multo rorabant sanguine crines:
Suspensa ex humeris cruce graue pondus erat.
Nec mora, sic placidi clementia blanda Parētis
Alloquitur natum dulciter ore suum.
Loiolam tibi Nate, tuum, tibi credo sodales,
Supplicij comites quos placet esse tui.
Accepit Natus vocem Patris, atque ita fatur;
Pone metus: Romæ iam tibi dexter ero.
Ne vereare crucem, ne lectum dulcis IESV:
Aspera molliuit brachia dulcis amor.
Pocula felle tibi cum dat rorantia, dicit;
Ebibe reliquias: pocula plena bibi.*

RESPONDET CHRISTO

Ignatius.

D*Ulce onus imponis cupienti, dulcis IESV,
Participem pœnæ dum facis esse tue.*

Te propter tormenta ingens perferre voluptas:
 Delicia, pœna sunt mihi, Christe, tua. (na:
 Quas tua crux habuit, mea crux ferat aspera pœ:
 Quātum habuit probri mors tua, nostra ferat.
 Quot tua funesti lacerarunt membra dolores:
 Dilacerent pectus, dilanientq̄, meum.
 Est hic, est animus vitæ contemptor; A mori
 Cum nostro dederis plurima, plura volet.

DE EODEM.

(na:
Vincula dura manus, neclunt tibi, colla cati:
 Flagris terga tumēt: vepribus ora rigēt.
 Nō tibi forma hominis, sed pœna atrocis imago:
 In te sunt culpæ tristia signa mee.
 Sustinet impositum cervicæ mitissima pondus:
 Pressus ab immani pondere, tangis humum.
 Me comitem in duras equū est adiūgere pœnas:
 Nulla mora est: meritam stat mihi ferre crucē.
 Accipio, amplectorq̄, libens; tibi demo: mihiq̄
 Impono: tantā sorte beatus ero.
 Gloria prima, humeris ligni graue pōdus acerbi
 Detraxisse tuis, ferre secunda meis.
 Utq̄, in me longos tua pœna perennet in annos:
 Sit mihi mors viuax, amula vita necis.

Ad eundem, de eodem.

Fluētibus Oceanus rorantia verberet astra;
 Portenta aereis montibus aqua ferat:
 Impia Tartarei coeant ad classica manes:
 Formidanda nigris vultibus ora fremant.
 Manibus accedant elementa armata; tremēdis
 Viribus ignis, aquae, terra inimica, Notis,
 Carnifices diri celerent, saeuig, tyranni:
 Vltima pœnarum mors violenta ruat;
 Inter inassuetos dices Lolola labores,
 Inter sanguinea damna cruenta necis.
 Crescite difficiles, & acerba crescite pœna:
 Dum comes in pœnas tam mihi dulcis eat.

IN SOCIETATEM IESV.

Inolinate humilem cœruicem, apparet IESVS;
 Tartara: caesarie verrite prona solum.
 Agmina sidereis, quæ carpitis otia regnis,
 Addecet inflexo procubuisse genu.
 Procidat Occasus cum procumbente rubescens
 Ortus, & attacta nomen adoret humo.
 Nomine, sume animos, gens insignita potenti:
 Certa triumphandi pignora nomen habet.
 Qui triplicē rapuit non vno ex hoste triumphū,
 Armatus solo nomine, nudus erat.

424 DE CHRISTO TRIVMP. LIB. XI
AD PAVLVM III. PONT. MAX.

De Ignatio, & focijs.

Contra *Asiam, contra Europã, Libyãq;* potentem
Bella moue, mundi pontificale caput.
Est noua bellandi facies, noua forma duelli;
Arma aberunt: aderunt bis tibi quinque tubæ.
Cuncta ruent sacris tremefacta sonoribus; olim
Hac forma Hebraei bella gerentis erat.
Instrumenta dabunt heroes aenea, cernis
Quos, Pater, ante pedes: sed dabit athra sonos.
Dicere tunc poteris recident ubi cuncta; Tonantis
Has sacer afflauit Spiritus ore tubas.

ROMA AD IGNATIVM,
& focios.

Regna licet validis dicar domuisse lacertis,
Aequaq; sub geminis iura dedisse polis:
Per mare dum mittis longinqua in regna sodales,
Crederis imperijs consuluisse meis.
Bellona, & Mauors discedite; castra relinquo;
Plus mihi Loiola pax opulenta dabit.

AD IGNATIVM

[De Societate longè, latèque diffusa.]

Pinguibus apparet fecundus messibus orbis,
Dulce sodalium dum bene ponit opus.

Africa

*Africa fecunda est, & messibus induit ortus:
India fecundo flauet opima solo.*

*Aspicit extremo messes Neptunus in orbe,
Subrubes occiduis Cynthius unde rotis.*

*Gallia fecunda est: Germania messibus undat:
Respondet votis messis opima suis.*

*Qua bene fecundis lacrymis Loiola rigasti,
Ut puto, de lacrymis sunt sata leta tuis.*

¶ De malo Dæmone, ab Ignatio humanis corporibus sæpè expulso.

DIs ait; Humani possessor pectoris olim,
Hospitium cogor deseruisse meum.

*Plectere mortales inter tormenta, rogosq;
Tartareos, inter funera, lusus erat.*

*Nunc iubet antiquo Loiola excedere regno:
Pellit Auernales frons inimica greges.*

*Qui malè terruerat, trepidus formidat Auernus,
Et patitur trepidos, quos tulit ante metus.*

*Conditur in Stygias gens formidata tenebras,
More leuis capreae, more timentis auis.*

*Græde superciliū, quod talia monstra tremiscunt!
In nigra si veniat Tartara, pulsus ero.*

26 DE CHRISTO TRIVMP. LIB. XI.
DE PUERO EX ARGENTO
Ad Ignatij sepulchrum ficto.

ME Mors effera penè funerarat:
Heu mors nescia pectoris benigni!
Dum letho videor propinquus atro,
Ut flos languidus in coquente brumâ,
Qui perdit moriens rubros colores,
Matris pectora lancinant dolores,
Vndant lumina lacrymis profusis,
Largè fluminis instar affluentis:
Funesta est facies domus gementis.
Ignati, tibi voce supplicanti
Commendat genitrix, parensq; natum;
Nec non & sacra vota nuncupantur.
Exaudis citò vota supplicantum,
Indulges mihi protinus salutem,
Iucundam mihi penè funerato,
Iucundam magis optimo parenti.
Versi in gaudia sunt repente luctus,
Versi in gaudia protinus dolores:
Cessant flumina larga lacrymarum,
Exultat genitrix, pater, domusq;
Soluuntur tibi vota promerenti,
Ignati; Puer instar administri
Argento tibi fictus eleganter
Gesto lampada, feruidos & ignes:

*Vt rem posteritas futura noscat,
Argentum didicit novos canores
Loiolam quibus insonet parentem.*

DE EODEM.

Glorior officio, tibi dum Loiola ministro,
Et placet ardentes ante tenere faces.
Omnia posthabeo: munusq; id credo supremum,
Quod merui vultus ante manere tuos.
Res noua; cunctarum subiere obliuia rerum,
Oblitusq; etiam sum puer ipse mei.
Non mihi sunt cordi rorantia pocula: dulcis
Nec cibus, aut mollis qui rigat ossa sopor.
Vna mihi superest spectandi immensa cupido;
Sic rapuit sensus dulcis imago meos.

DE EODEM.

Non sum mutus ego, quanuis argenteus infas:
Qui mihi dat vitã, dat mihi posse loqui.
Tot mihi sunt lingue, quot sunt mihi membra;
canora
Additur argento voxq; sonusq; meo.
Audior Hesperijs, atque audior vnus Eois:
Impleo bis geminos, & sine voce, polos.
Te cano, dum videor, Loiola; Adstare voluptas;
Hospitibus laudes sic ego pando tuas.

AD IGNATIVM.

De seruatis fœminarum partibus.

NOte per occasus Loiola, & note per ortus
 (Natura insueto sic ait usa sono)
 Fraudarer partu duplici male lasa meorum,
 Ni foret auxiliij, visq; fauorq; tui.
 Quòd mihi sunt fœtus: quòd ago secura triumphos,
 Quis neget hoc, Heros, muneris esse tui?
 Pignora dum seruas, dum dulcia corpora matrum,
 Debentur meritis bina trophaea tuis.
 Utraque, dum seruas, referat si terra, polusq;,
 Vix sibi seruatos terra, polusq; feret.

AD EVNDEM. S.

De Lychno pensili argenteo à Lusitanâ
 prouinciâ dono dato.

BEllo Lysia sic potens profata est
 Charo lampada cum daret parenti;
 Ignati, decus atherisq; lumen,
 Argentum tibi lata sacro nostrum
 Semper seruiat vt sacro sepulchro
 Ardenti face splendidum, nitensq;,
 Nereus dum pater affremet, citusq;,
 Monstris squamiferis recurret aquor:

Dum sol purpureo nitens ab ortu
 Lustrabit mihi regna parva bello,
 Et nostro sale finiens laborem
 Soluet purpureas iugo quadrigas.
 Argentum tibi quando dedicatur,
 Rerum cetera dedicamus ultro.
 Regnorum mihi quidquid est in orbe,
 Gemmarum mihi quidquid enitescit,
 Auri quod Libyæ ferunt cauernæ,
 Fulci quidquid habet Tagus metalli.
 Vellet Lysia plura possidere,
 Ultro quæ tibi læta dedicaret,
 Credens hæc sua tunc magis futura,
 Nullis subdita casibus, vel armis,
 Vulcani neque flammeo furori,
 Essent cum tibi rite dedicata.

DE EODEM.

E Micat ardentem per lampada plurimus ales:
 Pars sedet: accensas pars tenet igne faces.
 Prompta ministerijs pars est: pars altera cernit
 Loiole exunias, quas sacra condit humus.
 Latus ab obsequijs, qui stat, sibi complacet ales:
 Qui sedet, obsequij sperat habere locum.

SO IN PICTAM IGNATII OS
effigiem.

Formidanda Erebo facies, dilecta Tonanti,
Grata solo miro lumine, grata polo.
Territat immanem tua mira potentia mortem:
De terris morbos, toxica, monstra fugas.
Incassum queritur totum Pandora per orbem:
Effudisse lucem, quam fugat oris honor.
Cum diuersa leuent morbos medicamina: morbos
Non sine prodigijs unica mille leuas.
Vnde potest tantum facies? Loiola precatus
Transtulit in vultus Numinis ora suos.

DE EADEM EFFIGIE,
& fugato Dæmone.

Dum fugis, ô Pluton, socij fugere Typhœi,
Et data sunt turpi pallida terga fuge.
Unica Loiola, Pluton, te pellit imago:
Unica Loiola pellit imago tuos.
De te, deq; tuis sacra ducit imago triumphos:
O pudor! En victor premia pictus habet.

BEATO FRANCISCO XAVERIO
è Societate I E S V.

Dum tibi delicijs cœlestibus affluit ather,
Delicijs, inquis, Rex bone, pone modum.

Dumq̄ impendentes clades tibi pandit Olympus,
 Quaq̄ tibi tellus, quaq̄ minentur aquae:
 Adijce tormentis tormenta immania, clamas:
 Adijce funeribus funera: damna malis.
 De ligno dum pendet Amor suspensus acerbo
 Felle satur, pudor est dicere, malo fauos.
 Det Deus exiguos modici mihi nectaris haustus:
 Quam volo, delicijs ditior haustus erit.
 Addat inauditas summa Omnipotentia pœnas:
 Pœna erit in pœnas semper auara meas.

AD EVNDEM. DE ÆTHIOPE
 in somnijijs humeris
 sublato.

V Nius Æthiopsis fessus sub mole laboras,
 Languida nocturnus dum rigat ossa sopor.
 Mira vides Heros: tantum te non grauat orbis;
 Æthiopsis quantum tam grane signat onus.
 Alter Atlas Orientis eris Franciscæ; recumbet
 Te super Eoa sarcina vasta plage.
 Tolle humeris molem: moles te tollet in astra:
 Hoc magis attollet, quò magis illa grauat.
 Si creet innumeros diuina potentia mundos,
 Est tibi, qua cernix tollere possit onus.

Non tam dissimiles Protheus gerit ore figuras,
Quàm varias vita monstrat imago tua.
Inter conuiuas lautus conuiuia recumbis:
Cumq; agro agrotas, cumq; dolente doles.
Oceano nauta nantam experiuntur in alto:
Sapè rudis visus: sape futura canis.
Tot tibi sunt linguæ, quot adis noua regna per ortus:
Tot tibi sunt mores, quot noua regna subis.
Imperiosus agis funestam abscedere mortem:
Et sequeris famulus terga fugacis equi.
Non te tam varium facit inconstantia: constans
Te pietas varium, propositumq; facit.
Omnibus equaris: tibi nemo; tu potes vnus
Omnibus assimilis viuere, nemo tibi.

Finis libri vndecimi.

LIBER DVODECIMVS.

DE CHRISTO
TRIUMPHATORE.IN VNDECIM MILLE
VIRGINES.

Martyrij palmas, virginitatis coronis addidisse,
pulchrum esse; Inermes Virginum acies ferro,
ac viribus aggredi, turpe; cruciatibus, tormentisq;
afficere, belluinum.

O D A.

*Emmata circum prata Colonia,
Rheniq; ripas gramine fertiles,
Contra repugnantem pudorem
Tartarea coière classes.*

*Duro libido fulminat impotens,
Sequitq; ferro blanda per agmina;
Examèn illustre, & pudicum
Virgineà nece tingit enses.*

*Incensa palmæ Virgo cupidine,
Eburna tendit colla satelliti:*

E e

Satel.

Satelles immanis decorum
 Frangit ebur, violatq; ferro.
 Miscetur albà cum niue purpura,
 Colorat ostrum virgineas niues:
 Colorq; confusus Tonanti
 Gratiior est, superumq; turmis.
 Atlantis alti per iuga deuia,
 Quales leones molle trabunt pecus
 In frustra: crudelesq; tygres
 In timidas rapiuntur agnas,
 Talis satelles durus obambulat
 Examen inter nobile Virginum:
 Obtruncat, abrumpit, refringit,
 Ense fero iugulat, trucidat.
 Tellure durà corpora palpitant,
 Spirante cæsis mente sub artubus:
 Immane! plagarum latebræ
 Pectore in ingenuo patefcunt.
 Natant fluenti sanguine pascua:
 Sub cæde campi virgineà latent:
 Impulsa stagnanti cruore
 Fluminà in Oceanum feruntur.
 Hunni feroces, terribiles fera,
 Vrsi, leones, effera tygridis
 Portenta, lethales dracones,
 Virginibus teneris Cerastra,
 Quæ tam nefastis gens fera moribus

Ferrum coruscat fœmineum ingenus?

Quæ mactat, occidit, trucidat,

Quæ perimit teneras puellas?

Inter leones fœmina noxios

Secura cædis læta perambulat:

Secura scruposis sub antris

Tigridis Armeniæ quiescit.

Quæ sacra seruant fœdera belluæ,

Quæ iura, soli rumpitis impij:

Vos non coercent, belluinos

Vincula quæ cobibent furores.

Olli fuerunt saxea pectora

In mente, durus vel silicum rigor,

Quem non Puellarum repressit

Ingenuo pietas pudore.

DIVA VRSVLA.

*Ad socias: vt pactam Sponso fidem, sanguine
stabilitam seruent.*

O D A.

*S*umptà cruenti Regis imagine

*S*pendentis altà de cruce, cui manus

Clauis terebrarunt, cruoris

Imbre madet latus, imbre planta:

Sic fata verbis dicitur Vrsula

Cœtus niuales, & comites necis,

E e 2

EXA

Examē inſigne, & decorum
Virginei titulo pudoris.

Pendēre Sponſum de trabe cernitis;
Sponſæ, fluenti ſanguine roſcidum.

In quo, quot artus ſunt, tot undant
Flumina purpurei cruoris.

Sanguis profuſus largiùs exigit

Profuſa largi flumina ſanguinis;

Rorante ſponſo, quæ cruorem
Sponſa negat, niue plus rigeſcit.

Tam rara cogunt fundere ſanguinem

Exempla ſponſi; Fundite Virgines;

Pro dote vult ſponſus cruorem:

Odit opes, graue ſpernit aurum.

Viſo cruenta ſanguine belluæ,

Hoſtem laceſſunt in fera prælia;

Audaçter incurrunt in enſes,

Inq; faces, rabiemq; mortis.

Audere, Sponſi nos cruor incitat,

Audere contra regna tyrannidis;

Calcanda proclamāt minacis

Impoſito pede colla mortis.

Fidum beatis pectus amoribus

Natura finxit molle: ſed artifex

Amor recoxit, fulminantes

Ne pauidum feriant ſagittæ.

Non apta pugnis agmina Martijs

*Inter parentum mollia brachia
 Dicuntur Infantes nefandum
 Carnificum subÿsse ferrum.*

*Fudere caesi flumina lactea,
 Pro gloriosi flumine sanguinis:
 Res mira! de cunis tenelli
 Sanguineas rapuere palmas.*

*Euincit hostem si puer impium
 Suspensus vdo matris ab ubere,
 Etate florentes caterua
 Quid facient, validaq; dextra?*

*In bella sacri Martis Amazones,
 In bella robur promite masculum;
 Audete pugnando: superbas
 Ætherea rapite arte palmas.*

*Cogantur ipsis cedere fœminis
 Dextre virorum; non sine gloria
 Mollis puellarum duello
 Dexterâ debilitat tyrannos.*

*Ad bella telis non opus æneis,
 Saus nec armis: non opus agide,
 Quæ cogat hostiles cateruas
 Gorgoneo dare terga monstro.*

*Fides inermi pectore militat,
 Interq; pugnas tegmina projicit;
 Nudatus expugnat Redemptor
 De cruce tartareos dracones.*

*Nudata pendent brachia, cernite,
 Nudata Sponsi pectora: tegmina,
 Certante raptores rapinã,
 De tenoris rapuere membris.
 Oppone ferrum, nil moror; impigra
 Proдите, mortem vincite Virgines:
 Audete pro Sponso, necemq̃,
 Degeneres fugiant columba.*

‡ AD D. URSVLAM.

D Vlce polo munus, sacra Ursula, dulce Tonanti
 Reddis: & exuperas munera summa tuis.
 Integra Virginitas dat corpora rupta sagittis:
 Grata pudicitia munere, grata nece.
 Munus ut angustum niueus pudor occulit; ignes
 Sic nece disrupto pectore, prodit amor.
 Obuelata magis, magis est adaperata Tonanti
 Virginitas: cordis pro dita flamma placet.
 Sponso immortalı corda immortalia reddis,
 Agminis ingenni millia multa tui.
 Olli expiranti membra expirantia mactas:
 Officijs gratum munus utrumque tuis.

‡ AD URSULAM. ‡

M Anxia barbaricas vicere quod agmina turmas
 Hoc ducis exemplum nobile fortis agit.

Ursula, qualis eras, quantum virtutis habebas?

Quæ poteras socias sic animare tuas?

Ursula tot palmas referes, tot sola triumphos,

Quot socia palmas promerere tua.

AD VNDECIM MILLIA.

§ De Ursula, & Christo crucifixo.

ITe anima ingentes, quàm magna in bella Virago

Ursula sollicitat: quàm trahit Agnus oves.

Agnus adest ouibus: nec ovis discedit ab Agno:

Miscet blanditias ille, vel illa suas.

Ludit onans Agnus cana inter lilia; lacte

Candida plus niveo, cum dnce, ludit ovis.

Qui tam blandus adest, ferro crudele parauit

Supplicium, tenero dura per arma gregi.

Quò plus blandus amor iubet asperiora: ferenti

Quò plus durus amor, plus tener ipse venit.

Dura remollescunt Agni necesse: dura dedisses

Qui nisi Virginibus funera, durus erat.

AD D. SENTIAM.

Vnam ex præcipuis.

Sentia, quid sentis de Sponsi Regis amore,

Pro quo tam duram fers iugulata necem?

Qui me tam sauo morituram destinat ensi,
 Non amat ille minus : deperit imo magis.
 Qui geminat pulchras facili sub morte coronas,
 Non minor est, geminâ sed face mirus amor :
 Vnam carnificis properat mihi dextera ; ferre
 Sentia sed plures sentio posse neces.

† AD GREGORIAM. †
 Vnam ex præcipuis.

Excubias agis aternas, ne premia perdas,
 Nomen ab excubijs qua bene Virgo, geris.
 Amisisse nequis cœlestes mortua palmas,
 Dum tibi tam vigili mors in amore venit.
 Nemo est nobilius qui te, Virgo, excubet ; ecqua
 Mortua ab excubijs premia tanta tulit?
 Dum vigilas, pulchramq; petis, per vulnera mortem,
 Certa est excubijs vita reperta tuis.

† AD BRICTOLAM. †
 Vnam ex præcipuis.

Brictola, virgineas inter clarissima turmas,
 Brictola virginei lausq; decusq; chori:
 Quid tibi cum ferro ? quid cum mucrone cruento?
 Quid tibi cum roseâ, candida Virgo, nece?
 Fronte serenatâ spectantia corda serenas,

Dum radiat castus pura per ora decor.

Quam bene per niueum, feriente satellite, collum

Fluxit in angustos purpura larga sinus!

Tum, velut in speculo, spectasti in sanguine vultus,

Quale decus frontis, quis foret oris honor.

Mors licet obscura ferrugine pingeret ora,

Et super ingenuas staret opaca genas,

Nunquam visa tibi magis es formosa: nec illi

Pro quo deformis, plenaq; cedis eras.

❖ IN GRATAM. ❖

Vnam ex præcipuis.

Non ingrata mihi mors est: ut grata sit Agno,
Gratior in pœnas sit mihi vita meas.

Grata quod est Sponso, grata est mihi: gratior esset,
Si mors pro Sponso multiplicata foret.

Mors est grata magis, quò plus ingrata videtur:
Gratior est Sponsus, qui mihi morte venit.

Si petis, à Sponso qua sit mihi gratia? summa est
Gratia, pro Sponso posse perire meo.

❖ AD SATURNIAM. ❖

Vnam ex præcipuis.

Magna olim fueris, Saturnia: maxima nunc es,
Que de Saturni nomine nomen habes.

Extite-

*Extiterint Latias felicia regna per urbes,
 Cum fera Saturnus depulit arma manu
 Inuidisse tibi poterit certamina: telis
 Dulcia cui medijs tempora pacis eunt.
 Fecerit ille auro felicia secula; duro
 Aurea de ferro secula, Virgo, facis.*

❀ AD SAULAM. ❀
 Vnam ex præcipuis.

S *Aula geris Saulum, vel nomine digna, vel ausu,
 Fœmineos superas dum generosa choros.
 Vel tibi de Saulo sunt nomina: vel tua Saulus
 Dum videt, in nomen cœpit abire tuum.
 Proxima sunt Saulo tibi pectora: proxima Saula
 Pectora, crediderit Saulus inesse sibi.
 Grandia habes Sauli miracula: dum tua cernit
 Saulus, virgineas optat habere manus.
 Aut Saulo, aut Saula nomen debetur: ab illo
 Depromit robur vis animosa suum.
 I, sequere ingentes animos ferro obuia: dignè
 Ut videare animis occubuisse tuis.*

☉ DE D. URSULA, ET SOCIIS. ☽

C *Arnificis sani turpis furor arma capessit,
 Et ferit inbelles barbarus ensis omes;*

Queli-

Qualibet effundit pro virginitate cruorem:

Qualibet infanda dat pia colla neci.

Vita perit, teneri pereant ne iura pudoris:

Vita minus, nunc à virginitate, placet.

Certatim ad mortem, posita formidine, turma

Accelerant: certant, qua prior ibit onans.

Quis docet ad mortem teneras properare columbas?

Vrsula virgineos erudit una choros.

Non opus est verbis, moriens ait Vrsula; dulci

Proq; magisterio, sit data vita, meo.

IN UNDECIM MILLIA

Virginum.

A *Vdaces aquilas timida vicere columba:*

Exuperat sauos mollior Agna lupos.

Quàm noua vincendi forma est! noua gloria pugna:

Mira triumphandi gratia: mirus honos!

Agna triumphauit sanà è feritate luporum;

Deq; aquilis titulos blanda columba tulit.

et IN UNDECIM MILLIA.

A *Gmina virgineas manibus gestantia palmas,*

Clara triumphales agmina passa neces:

Incluta post dulcis vestigia tenditis Agni,

Ad sacra Elysus pascua lata iugis.

*Hoc duce, puniceos in ferta comantia flores
Carpitis: & niveis additis illa comis.*

DE CORDULA SANCTISSIMA.

Quid iuvat in cacas properantiùs ire latebras,
Cordula? Mens ingens non bene clausa latet.
Degeneres seruet turpis fuga; Martia virtus
Tendit in obstantes, non superanda, faces.
Quam metus horrenda tibi reddit imagine mortem.
Difficilem: facilem mens animosa dabit.
Mors fera persequitur fugientem; occurre, fugabis;
Ter, semel effugies mortua, mille neces.
Quam fugis, hac vita est; sequeris quod, flebile lethum.
Dulcius ut viuas, mors subeunda tibi est.

DE EADEM.

Dum fuga degenerem leuis arguit, intonat ore
Cordula magnanimo, quam sacer ignis agit;
Que male seruavi, discindite membra secures;
Perdite sanguinea colla proterua manus.
Non bene, tot casis; superabo vna, puellis:
Turpiter, heu! casis millibus, vna fugit.
Ursula casa iacet, comites perière pudicæ;
Vna, tot extinctis, vna superstes ero?
Si tibi displicui fugiendo, Christe, petillum

*Suppliciam, fœda sit mihi pœna fugæ. (no:
Mortuus in ligno es: moriar quoq; proxima lig-
Ut videar thalamis digna fuisse tuis.
Sub cruce cõtumuler; tumulũ nota signet; Adẽpto
Noluit hæc sponso quòd supereffe, iacet.*

DE EADEM.

P*ostera lux terris primũ ostendebat Eoum;
Nobilis hæc secum Cordula tristis ait;
Degeneres animos timor arguit: heu mihi! tales
Hesternã fateor luce fuisse meos.
Sola triumphali priuabere, Virgo, coronã?
Et sociæ palmas tot rapuere tuæ?
Tam leuis est Sponsi tibi gloria? tamq; pudoris?
Pro sacrã ut fugias Virginitate necem?
Addite de vestro mihi robore robur amicæ:
Quas sibi Virgineus tam bene iunxit amor.
Dixit; & hostiles properans incurrit in enses;
Quàm citus & cursus, tam cita palma fuit.*

✽ In carnifices Hunnos de Virginibus. ✽

L*ilia quid duro metitis candentia ferro?
Tam teneros flores non legit ista manus.
Quò magis in flores sumptis crudefcitis armis:
Inuidiosa manus plus feritatis habet.*

*Perdere debueras vires, fera dextera; cæsis
Sed malè dum misces vulnèra, sola peris,
Si vis sanari (manet alto in pectore vulnus)
Prodiga quam fundis tam malè, sume necem.*

IN CAMPUM.

Sanguine virgineo, multoq; cadauere campus
Dum latet, è supero sic ait orbe polus.
Hos mihi da flores: da gemmea lilia; letus,
Nec mora, pro pulchris floribus astra dabo.

DE D. MARGARITÆ
& Dracone.

Tercentum caputum, totidem cervicibus, horret
Bellua: monstri pectoris ore fremit.
Gutturæ tercentum confundunt murmura; voluit
Ardua fumiferos ignis in astra globos.
Circumstant angues sinuosa volumina: multo
Mille faces iactant lumine, mille rogos.
Tercentum mortes intentat anhelitus: olli
Igneus è patulis naribus ardor abit.
Imminet exitio mortalibus, imminet orbi;
Faucibus, heu! vastis te propè, Virgo, vorat.
Ne timeas, Virgo; tibi crux insigniat ora,
Concidet ad manus bellua vasta tuos.

*Liberatunc dices; Vanà sub imagine, verus
Non metus est: vani sunt simulachra metus.*

*AD EANDEM,
Cùm vncinis laceraretur.*

V*Ncinus abrumpit tibi membra, augusta Virago,
Inq̃, omni nullum corpore corpus adest.
Utque tibi Sponsus per vulnera viscera monstrat,
Per tua sic Sponso vulnera, corda patent.
Cum deformatis tormenta per aspera: forma
Non timeas Virgo: non tibi forma perit.
Quò magis est visus Sponsus deformis, acerbà
Sub cruce: plus plagis, plus nece pulcher erat.*

DE D. CÆCILIA.

C*Æcilia, aternos tibi ferta ad gemmea flores
Lêgit ab Elysijs dextera sacra plagis,
Ut videre tuos formosa rosaria flores,
Exemplò flores erubescere suos.
Florum leta suos Spes intermiscet honores:
Florea decerpit munera castus amor.
Temperies, rosensq̃, Pudor coiere: ligustra
Ut daret hic, violas ut daret illa suas.
Ordine sic flores Prudentia digerit: arctat
Vincula robusta Martia Virgo manu.*

*Iustitia aequat opus: nivos parat Agnus honores:
Pingit opus varium Gratia: calat Amor.
Carnificum suprema fuit manus addita; mirum est:
Tam mala, tam rarum dextra peregit opus.*

AD DIVAM DOROTHEAM,

De floribus, & pomis è cælo missis.

DA mihi purpureos, Virgo angustissima, flores:
Da mihi de calathis, aurea poma tuis:
Seu tua poma tuo de sanguine tincta rubescunt:
Cade tuâ pulchra seu rubuere rose.
Seu nece de Sponsi roseos traxere rubores,
Pradantur sensus, pomaq₃, flosq₃ meos.
Utraque dum redolent, patiuntur corda rapinas:
Ne malè raptentur, sic placet vsque rapti.

IN RUFINAM, ET SECUNDAM

sorores.

TYbris Amazonidum fortissima pectora nutrit,
Id Rufina ingens, idq₃ Secunda probat.
Pectore fœmineo vis est inuenta virilis,
Tortorem torquet qua violenta suum.
Quò magis accrescunt tormenta immània, virtus
Crescit, & à pœnis vim capit aucta suis.
Quid pœna faciant, agnosce in fronte Sororum;
Irridet pœnas utraque Virgo suas.

Quid

*Quid facis, ò Iudex, quid agis sæuissime? Vinci
Non pudet à tenerà Virgine posse virum?*

¶ De iisdem Virginibus, ad tumulum.

Q*uid tegitur tumulo? Flores, & lilia; flores
Martyrium fudit; lilia cana Pudor.
An nè perennabunt vllò sine sole, vel imbre
Sub tumulo? Maior nascitur inde decor,
Pallentes inter cineres, & funera, vitæ
Perpetuum, mœstà de nece, semen habent.*

✠ IN D. MARTHAM. ✠

De Dracone interfecto.

S*Pargens rore leui, Virgo aurea deijcit anguem,
Cuius terribili spiritus igne furit.
Asperet Aetolos celeberrima bellua saltus:
Aut Erymanthæum bellua torua nemus.
Tergemino surgat vel corpore pastor Iberus,
Sibilet horrendum vel tibi Lerna caput.
Cerberus Infernis reuocatus Ditis ab umbris,
Bis geminos trifido terreat ore polos.
Ficta Chimæraos noua bellua fulminet ignes:
Non opus, alato est Bellerophontis equo.
Saxea Gorgonei redeant miracula monstri:
Falcato, Perseu, non opus ense tuo est.*

*Viribus Heroum nec opus, nec vindice ferro:
Martha velit, satis est ut fera monstra cadât.*

¶ Ad eandem, de eodem.

Quantus Agenoræ cecidit Draco Martius
basta,
Clara atavis, tantus te duce, Virgo cadit.
Nec cadit Herculeæ quatefactus robore dextra,
Sed iacet aspersu, dulce cadentis, aqua.
Nobilis Herculeos ne tollat fama labores:
Fœmineâ, factum est plus, feriente manu.

AD DRACONEM.

Quid tibi ceruleis profunt lita corpora gut- (tis?
Quid, Draco, sâguineis horrida colla iubis?
Squamæa quid ceruix, inflataq, colla veneno?
Quid tibi funereâ lumina torua face? (tes?
Quid triplices lingua? tripliciq, quid ordine den-
Emula loriceis quid fera terga iuuant?
Fœmineâ morière manu: quò seuior vrges,
Hòc titulus pugne nobilioris erit.
Terrueras populos; terreberè Virginis imbre:
Rore cades, ferient corpora mille manus.
Mutauère vices infirma, & fortia: de te
Virginæ palmas cum retulère manus.

¶ De eodem Dracone:

Qui videt inmodicà porrectū mole draconē,
 Quē pia lustrali Martha peremit aqua:
 Taliter attonitos affabitur ore sodales,
 Prodigium admirans non minus ipse nouum;
 Mole grauis tantà cecidit draco, rore profuso?
 Quid facient modica, si velit illa, fera?

DRACO AD D. MARTHAM.
 pro tumuli titulo.

Has dicat exuuias serpens tibi, Virgo; potētis
 Nobile quæ dextræ testificentur opus.
 Me potuisse minus gratum est; me rore tepente
 Posse soporari, grandius esse reor.
 Morte fruor latus: tristis mihi vita fuisset,
 Pressisset nostras ni tua dextra iubas.
 Perdita vita dedit vitam: seruata dedisset
 Interitum: decus est sic potuisse mori.
 In tumuli titulos satis est scripssisse; Draconem
 Pro pede, virgineà succubuisse manu.

✠ DE D. ENCRATIDE, ✠
 & socijs Lusitanis.

Perlege purpureos à Lusitania fastos,
 Inuenies claros, Martia corda, duces.

*His ducibus tua sceptrâ tremunt, tua fulmina
Mauri;*

Ipse Oriens fasces horret, amatq; tuos.

Cornipedum qui frena regunt radiantia gēmit,

Quos circum roseo murice vestit honor,

Sanguineas rapuere sacrâ cum Virgine palmas:

Quisque suam, sed habet Virgo perempta duas.

Quando repugnantem bello tremefeceris orbem,

Sunt tibi magnanimi, quos imitère, duces.

Virginis, & comitum generosa exempla sequeris,

Cum tibi vincendus magnus Olympus erit:

Inter utrosque potes violenta lacefsère bella:

Sic tibi pro prædâ terra, & Olympus erit.

‡ DE D. AGNETE. ‡

¶ In Dæmonas sub coruorum specie Vir-
ginem appetentes.

E*f fera conspicio coruorum examina, contra
Virginis innocuum, bella mouere, caput.*

Sed non sunt corui: sæua sub imagine Manes

Coruorum Stygij turpia monstra tegunt.

Vicerit ut quando Virgo augustissima Manes,

Vincere non Manes, sed videatur aues.

¶ De iisdem Coruis Stygijs.

L Vcifer, affectas cœli qui culmina: ponis
 Æthereos supra qui capita alta globos.
 Quid facit effigies corui? quid rostra? quid ungues?
 Quid color? & pennæ tam nigra forma tuæ?
 Quid faciunt pugna? quid Martia bella? superbos
 In bellum Manes vna puella trahit.
 Ut maneant turpis monumenta insignia belli,
 Addantur similes ad tua busta notæ.
 Qui petijt Superos iacet hic leuis aliger; Illum
 Fœmina cum potuit vincere, Coruus erat.

¶ De pudore, & formâ virginis Agnetis.

R Ara pudicitia spirant miracula: formam
 Sparsit in hæc, Virgo, totus Olympus opes.
 Ingenuum finxit pectus tibi gratia: finxit
 Pectoris insuetas ingeniosa niues.
 Lumina deripiunt rutilantia sidera: visu
 Apparent superis astra minora tuo.
 Pertrahit attonitum diuina modestia cœlum:
 Alliciunt rosæ Numinis ora genæ.
 Tot tibi sunt dotes, quot habet sata florea gēma:
 Tot Pudor ut vidit lumina, letus ait;
 Ora Pudicitiam spirant, ceruixq₃, genæq₃;
 Qui cupis hanc faciem pingere, pingere meam.

§ DE D. EUPHEMIA. §

PHæbe retro properâ, versiq; recurrite currus,
 Purpureo facitis qui Phaetonte diem.
 Ne videas Prisco quod sit pro Consule monstrum;
 Mensa Thyestæ vincitur ecce dapis.
 Sacra rotas inter Pietas dstringitur: orbis
 Versatur quoties, sit noua causa necis.
 Lata inter pœnas animosa Euphemia viuit:
 De pœnis auget gaudia lata suis.
 Fugissent pœnas, & monstra infanda Tyranni,
 Sanaq; carnificum brachia solis equi;
 Inter tot pœnas, nisi rara modestia Diua
 Attonitos vultu detinisset equos.

§ DE EADEM. §

COncidit exanimis formosa Euphemia: qualis
 Flos cadit agresti quem legit ungue manus.
 Si faciem spectes, morientem optabis Amorem;
 Phœbeas, ocnlos si tueâre, faces.
 Corpora si dulcem loculis spirantia vitam,
 De loculis disces non potuisse mori.

F. I. N. I. S.

CONIMBRICÆ,

*Cum facultate Inquisitorum, &
Ordinarij.*

Apud Didacum Gomez de Loureyro
Academiæ Typographum.

Anno Dñi. 1622.

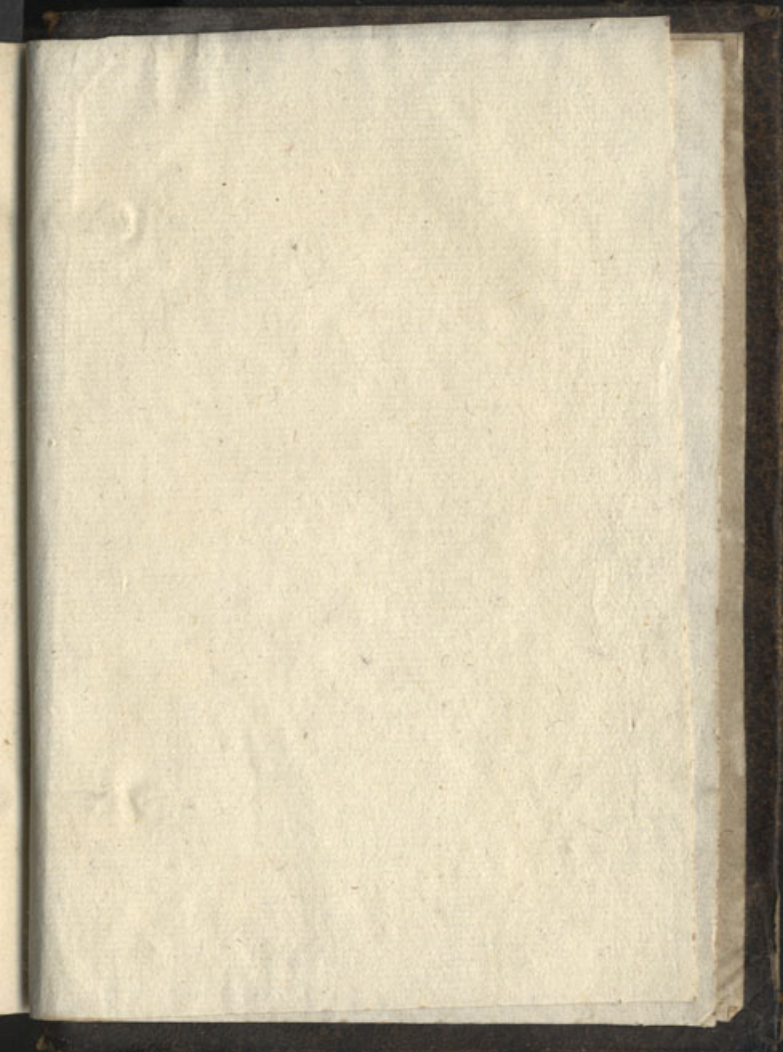
AMERICA

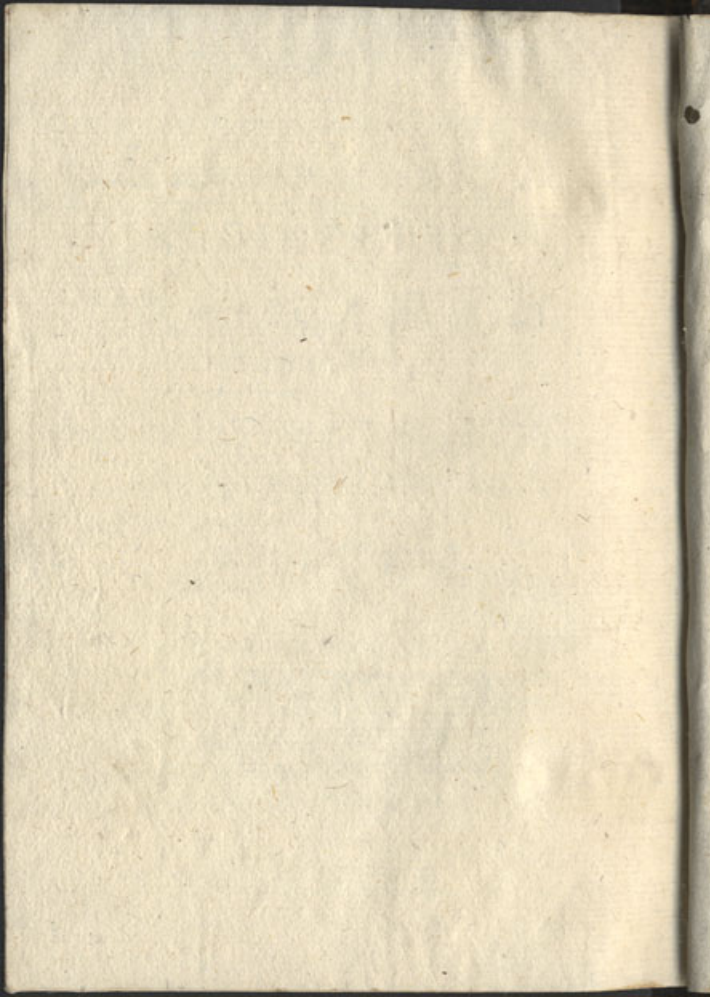
Compendio de la Historia
de las Indias

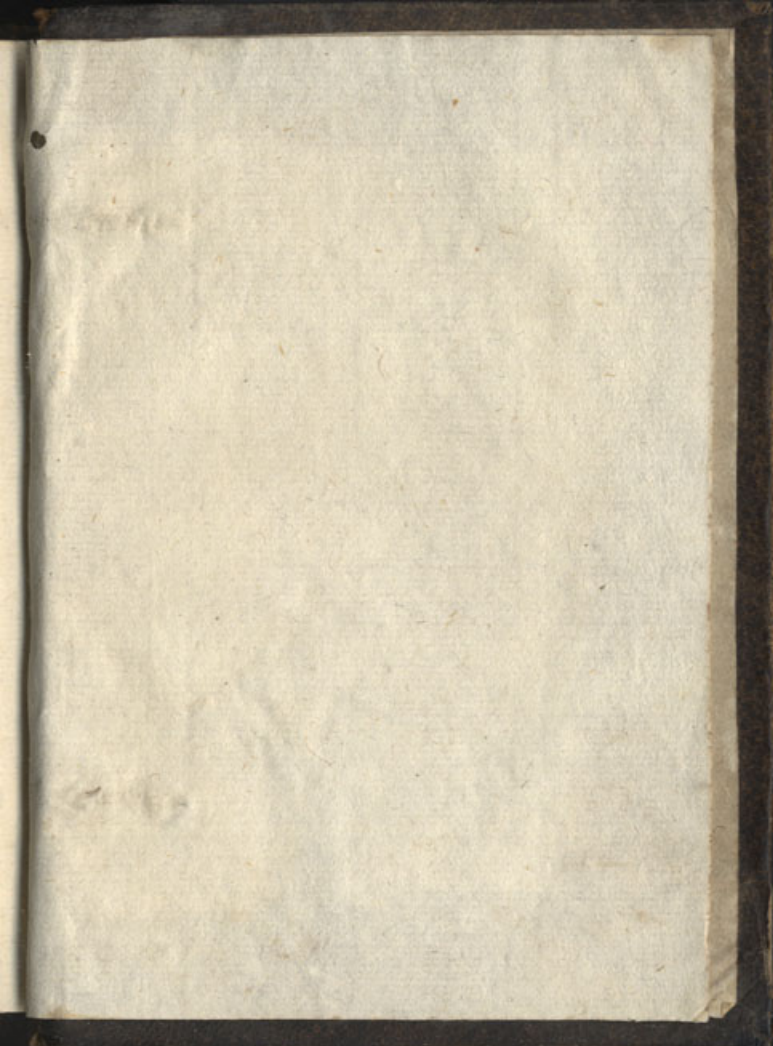
A por D. Juan Gomez de Montalvo
Acad. de la Lengua

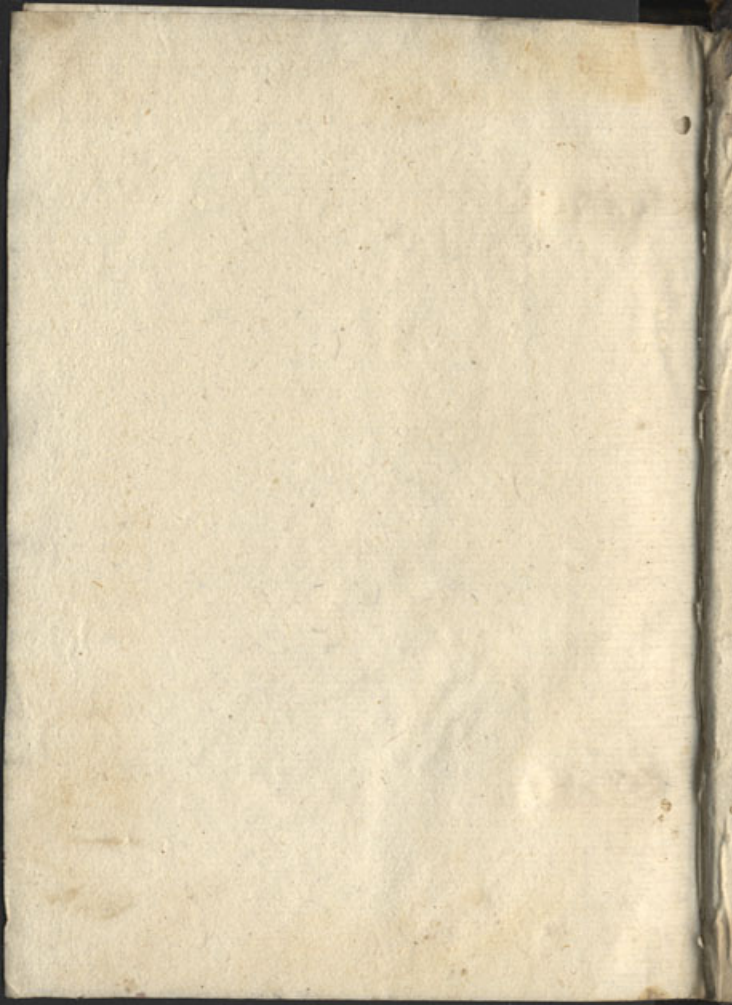
Anno Domini 1622.

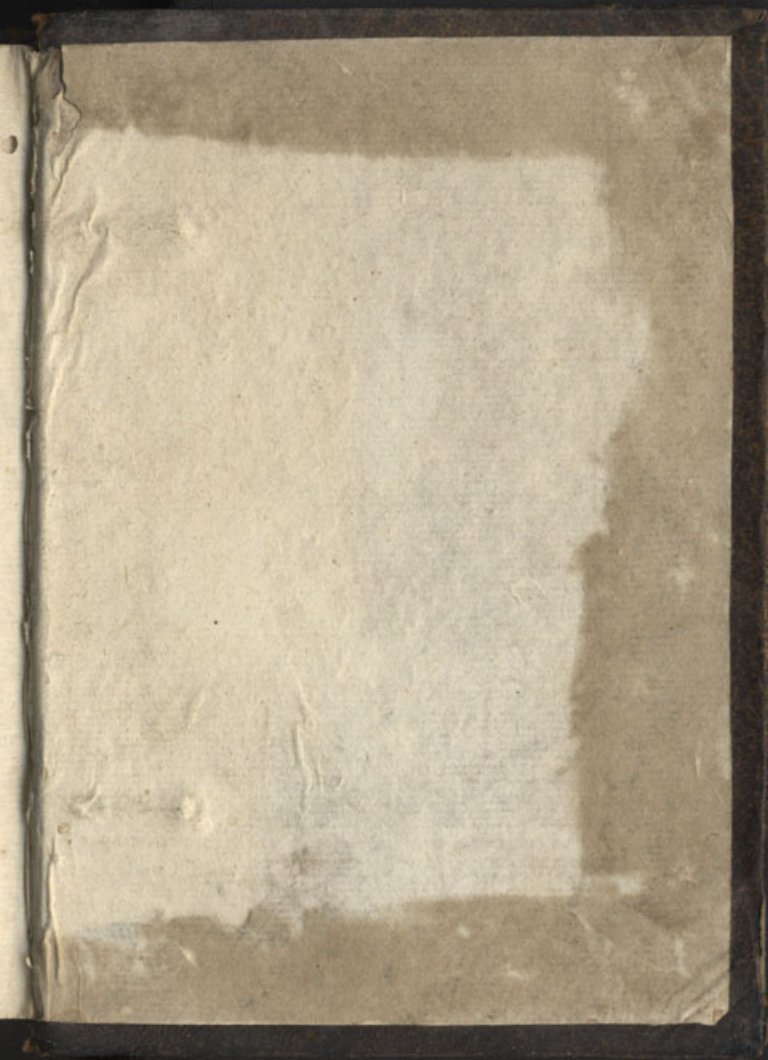

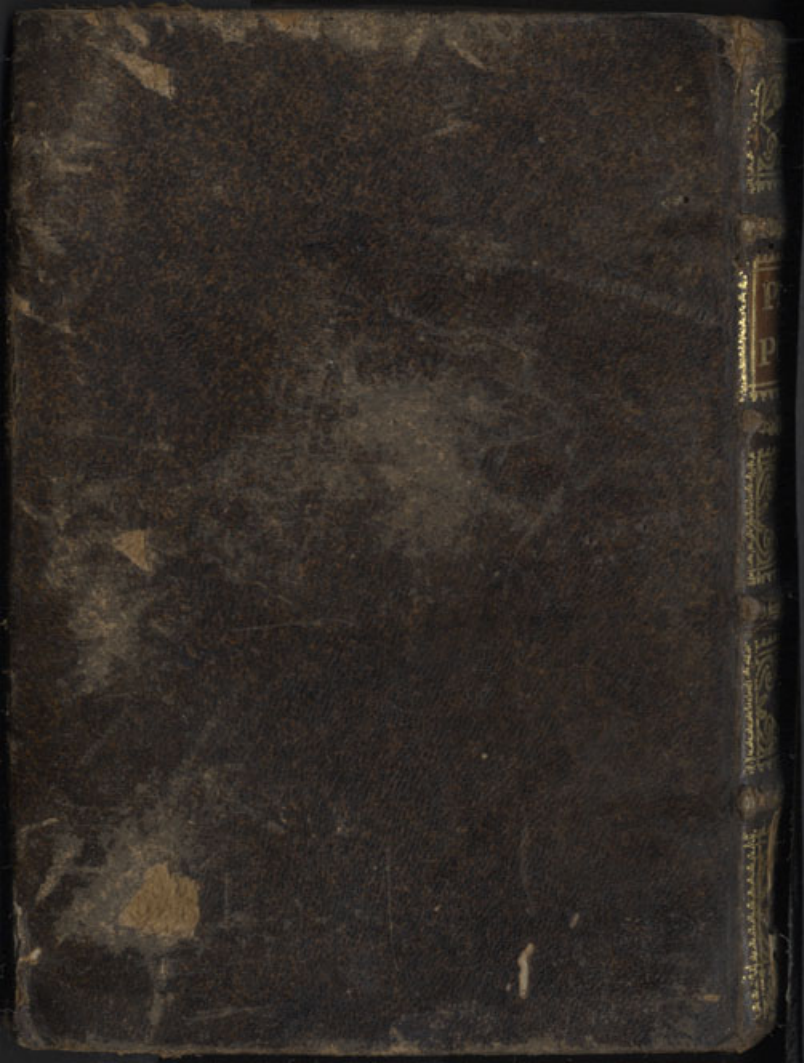

PIMENTA
POEMAT

Casa

